

A. G. G. G.

PROBLEMA NAȚIONALĂ
ȘI LENINISMUL

PROFETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ !

I. STALIN

**PROBLEMA NAȚIONALĂ
ȘI LENINISMUL**

*Răspuns
tovarășilor
Meșcov, Covalciuc
și alora*

1 9 5 1

Am primit scrisorile d-v. Ele sunt analoage cu o serie întreagă de scrisori pe care le-am primit în ultimele luni dela alți tovarăși, și care tratau aceeași temă. M'am hotărît totuși să vă răspund tocmai d-v., deoarece puneți problemele într'un mod mai brutal și prin aceasta ajutați la clarificarea lucrurilor. E drept că d-v., în scrisorile pe care mi le-ați adresat, dați o rezolvare greșită problemelor puse, însă aceasta este o altă chestiune, despre care vom vorbi mai jos.

Să trecem la chestiune.

1

NOȚIUNEA
DE
„NAȚIUNE“

Marxiștii ruși posedă demult o teorie a lor asupra națiunii. Potrivit acestei teorii, națiunea este o comunitate stabilă de oameni, istoricește constituită și care a luat ființă pe baza comunității a patru trăsături caracteristice fundamentale, și anume: pe baza comunității de limbă, a comunității de teritoriu, a comunității de viață economică și a comunității de factură psihică ce se manifestă în comunitatea particularităților specifice

ale culturii naționale. După cum se știe, această teorie este admisă în unanimitate în partidul nostru.

După cum reiese din scrisorile pe care mi le-ați trimis, d-v. considerați această teorie ca insuficientă. De aceea propuneți să adăugăm la cele patru trăsături caracteristice ale națiunii o a cincia trăsătură, și anume: existența unui stat național propriu și separat. D-v. considerați că fără această a cincia trăsătură caracteristică națiunea nu există și nu poate exista.

Cred că schema propusă de d-v. cu această nouă, a cincia trăsătură caracteristică a noțiunii de „națiune“ este profund greșită și nu poate fi justificată nici din punct de vedere teoretic și nici din punct de vedere practic-politic.

După schema d-v. ar trebui să admitem că sunt națiuni numai națiunile constituite într'un stat propriu, separat de celelalte state, iar toate națiunile

asuprite, care nu au o ființă de stat independentă, ar trebui scoase din categoria națiunilor, lupta națiunilor asupra împotriva asupra naționale și lupta popoarelor coloniale împotriva imperialismului trebuind deasemenea excluse din noțiunea de „mișcare națională“, de „mișcare de eliberare națională“.

Mai mult. După schema d-v. ar trebui să admitem :

a) că Irlandezii au devenit o națiune abia după formarea „Statului liber irlandez“, că până atunci ei nu constituiau o națiune;

b) că Norvegienii n'au fost o națiune până la separarea Norvegiei de Suedia, devenind o națiune abia după această separare;

c) că Ucrainenii n'au format o națiune câtă vreme Ucraina a făcut parte din Rusia țaristă, că ei au devenit o națiune abia după despărțirea de Rusia Sovietică, în timpul Radei centrale

și a hatmanului Scoropadschi, și că au încetat din nou de a mai fi o națiune după ce și-au unit republica lor sovietică ucraineană cu celelalte republici sovietice în Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste.

Am putea da o sumedenie de exemple de felul acestora.

Este evident că o schemă care duce la concluzii atât de absurde nu poate fi considerată o schemă științifică.

Din punct de vedere practic-politic, schema d-v. duce în mod inevitabil la justificarea asupririi naționale, imperialiste, ai cărei promotori nu recunosc categoric ca națiuni adevărate națiunile asuprite și lipsite de drepturi depline, care nu au statele lor naționale separate, considerând că această împrejurare le dă dreptul să asuprească aceste națiuni.

Nu mai vorbesc de faptul că schema d-v. duce la justificarea naționalistilor burghezi din republicile noa-

stre sovietice, care încearcă să demonstreze că națiunile sovietice au încetat de a mai fi națiuni după ce și-au unit republicile lor sovietice naționale în Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste.

Așa stau lucrurile cu „complectarea” și „corectarea” teoriei marxiste ruse a națiunii.

Vă rămâne un lucru: a recunoaște că teoria marxistă rusă a națiunii este singura teorie justă.

2

**APARIȚIA
ȘI DESVOLTAREA
NAȚIUNILOR**

Una din greșelile grave pe care le comiteți constă în faptul că puneți în aceeași oală toate națiunile existente astăzi și că nu vedeți diferența principială dintre ele.

Există în lume națiuni și națiuni. Există națiuni care s'au dezvoltat în epoca capitalismului ascendent, când burghezia, suprimând feudalismul și fărâmițarea feudală, a strâns națiunea într'un singur tot și a cimentat-o. Acestea sunt așa numitele națiuni „moderne“.

D-v. afirmați că națiunile au apărut și au existat încă înainte de capitalism. Dar cum au putut să apară și să existe națiunile înainte de capitalism, în perioada feudalismului, când țările erau fărâmițate în fel de fel de principate independente, care nu numai că nu erau legate între ele prin legături cu caracter național, dar negau cu hotărâre necesitatea unor astfel de legături? Contrar afirmațiilor d-v. greșite, în perioada precapitalistă nu au existat și nu puteau să existe națiuni, deoarece nu existau încă pieți naționale, nu existau centre naționale economice, nici centre naționale culturale, prin urmare nu existau factorii care să lichideze fărâmițarea economică a unui popor și care să unească într'un singur tot național părțile separate până atunci ale acestui popor.

Bine înțeles că elementele națiunii — limba, teritoriul, comunitatea culturală etc. — nu au căzut din cer, ci s'au

creat treptat încă în perioada precapitalistă. Aceste elemente se găseau însă în stare embrionară și în cel mai bun caz reprezentau doar ceva potențial, adică posibilitatea formării națiunii în viitor în anumite condiții favorabile. Posibilitatea a devenit realitate abia în perioada capitalismului ascendent, cu piața sa națională, cu centrele sale economice și culturale.

În legătură cu aceasta este cazul să relevăm minunatele cuvinte spuse de Lenin cu privire la apariția națiunilor, în broșura „Ce sunt «prieteni poporului» și cum luptă ei împotriva social-democraților?”. Polemizând cu narodnicul Mihailovschi, care deducea apariția legăturilor naționale și a unității naționale din dezvoltarea legăturilor gentilice, Lenin spune :

„Așa dar, legăturile naționale sunt o continuare și o generalizare a legăturilor gentilice! D-l Mihailovschi își împrumută, de bună seamă, ideile sale asupra istoriei

societății din basmele puerile care se predau liceenilor. Istoria societății — spune această doctrină școlărească — constă în faptul că la început a existat familia, această celulă a oricărei societăți..., apoi, chipurile, familia s'a dezvoltat până a devenit trib, iar tribul s'a dezvoltat până a devenit stat. Repetând cu gravitate această absurditate puerilă, d-l Mihailovschi nu face decât să ne arate în acest mod — pe lângă toate celelalte — că n'are nici cea mai mică idee nici măcar despre desfășurarea istoriei ruse. Dacă se poate vorbi de traiul gentilic în vechea Rusie, nu încapе însă îndoială că în evul mediu, în epoca statului Moscovei, aceste legături gentilice nu mai existau; cu alte cuvinte, statul nu se mai întemeia pe uniunile de gintă, ci pe cele locale: moșierii și mânăstirile primeau pe domeniile lor țărani din diferite locuri, iar comunitățile care se constituiau în acest fel erau uniuni pur teritoriale. De legături naționale însă, în sensul propriu al cuvântului, nu se putea vorbi pe vremea aceea. Statul se împărțea în teritorii distincte, în parte chiar în diferite cnezate, care păstrau urme vîl ale vechii autonomii, ale vechilor particularități administrative, uneori oștire pro-

prie (bolerii localnici se duceau la război cu regimentele lor), granițe vamale separate etc. Deabia noua perioadă a istoriei ruse (aproximativ din veacul al XVII-lea) se caracterizează printr'o adevărată fuziune a tuturor acestor regiuni, teritorii și cnezate într'un tot unic. Această fuziune n'a fost determinată de legăturile gentilice, onorabilele domn Mihailovschi, și nici măcar de continuarea și generalizarea lor: ea a fost determinată de schimbul tot mai activ dintre diferitele regiuni, de circulația mărfurilor care creștea treptat, de concentrarea micilor pieți locale într'o singură piață a Rusiei întregi. Deoarece conducătorii și stăpânii acestui proces au fost capitaliștii-negustori, stabilirea acestor legături naționale n'a fost altceva decât stabilirea de legături burgheze" (vezi vol. I, pag. 72—73 1).

Așa stau lucrurile cu apariția așa numitelor națiuni „moderne“.

În această perioadă, burghezia și partidele ei naționaliste au fost și rămân principala forță conducătoare a acestor națiuni. Pacea între clase înăuntrul națiunii de dragul „unității națiunii“ ; mă-

rirea teritoriului națiunii proprii prin cotropirea unor teritorii naționale străine; neîncredere și ură față de alte națiuni; asuprirea minorităților naționale; front unic cu imperialismul — iată bagajul ideologic și social-politic al acestor națiuni.

Aceste națiuni trebuie calificate ca națiuni burgheze. Astfel de națiuni sunt, de pildă, națiunile franceză, engleză, italiană, nord-americană și altele asemenea lor. Tot națiuni burgheze au fost, până la instaurarea dictaturii proletariatului și a orânduirii sovietice în țara noastră, și națiunile rusă, ucraineană, tătară, armeană, georgiană și celelalte națiuni din Rusia.

Se înțelege că soarta acestor națiuni este legată de soarta capitalismului și că odată cu căderea capitalismului aceste națiuni trebuie să părăsească scena.

Tocmai de aceste națiuni burgheze este vorba în broșura lui Stalin „Mar-

xismul și problema națională“, unde se spune că „națiunea nu este pur și simplu o categorie istorică, ci o categorie istorică a unei epoci determinate, a epocii capitalismului ascendent“, că „soarta mișcării naționale, burgheză în esența ei, este firesc legată de soarta burgheziei“, că „dispariția definitivă a mișcării naționale nu este posibilă decât odată cu căderea burgheziei“, că „numai în societatea socialistă poate fi instaurată pacea deplină“².

Așa stau lucrurile cu națiunile burgheze.

Există însă în lume și alte națiuni. Acestea sunt națiunile noi, sovietice, care s'au dezvoltat și s'au constituit pe baza națiunilor vechi, burgheze, după răsturnarea capitalismului în Rusia, după lichidarea burgheziei și a partidelor ei naționaliste, după statornicirea orânduirii sovietice.

Clasa muncitoare și partidul ei internaționalist constituie forța care ci-

mentează aceste națiuni noi și care le conduce. Alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare înăuntrul națiunii pentru lichidarea rămășițelor capitalismului în vederea construirii victorioase a socialismului; nimicirea rămășițelor asupririi naționale în vederea asigurării egalității în drepturi și a dezvoltării libere a națiunilor și a minorităților naționale; desființarea rămășițelor naționalismului în vederea stabilirii prieteniei între popoare și a întronării internaționalismului; front unic cu toate națiunile asuprite și lipsite de drepturi depline în lupta împotriva politicii de coto-pire și de războaie coto-pitoare, în lupta împotriva imperialismului — iată care este fizionomia morală și social-politică a acestor națiuni.

Aceste națiuni trebuie calificate ca națiuni socialiste.

Aceste națiuni noi au apărut și s'au dezvoltat pe baza vechilor națiuni bur-

gheze în urma lichidării capitalismului, prin transformarea lor radicală în spiritul socialismului. Nimeni n'ar putea nega faptul că actualele națiuni socialiste din Uniunea Sovietică — rusă, ucraineană, bielorusă, tătară, bașchiră, uzbekă, cazahă, azerbaidjană, georgiană, armeană etc. — se deosebesc radical de vechile națiuni burgheze respective din vechea Rusie atât prin compoziția lor de clasă și fizionomia lor morală, cât și prin interesele și năzuințele lor social-politice.

Acestea sunt cele două tipuri de națiuni pe care le cunoaște istoria.

D-v. nu sunteți de acord că soarta națiunilor, în cazul de față soarta vechilor națiuni burgheze, trebuie legată de soarta capitalismului. D-v. nu sunteți de acord cu teza că odată cu lichidarea capitalismului vor fi lichidate și vechile națiuni burgheze. Dar de ce s'ar putea lega, în fond, soarta acestor națiuni dacă nu de soarta capi-

talismului? Oare este greu de înțeles că odată cu dispariția capitalismului trebuie să dispară și națiunile burgheze cărora el le-a dat naștere? Nu cumva vă închipuiți că vechile națiuni burgheze ar putea să existe și să se dezvolte în condițiile orânduirii sovietice, în condițiile dictaturii proletariatului? Asta ar mai lipsi...

Vă temeți că lichidarea națiunilor existente în regimul capitalist ar echivala cu lichidarea națiunilor în general, cu lichidarea oricărei națiuni. Dece, pentru care motiv? Oare nu știți că în afară de națiunile burgheze mai există și alte națiuni, națiunile socialiste, care sunt mult mai unite și mult mai viabile decât orice națiune burgheză?

Greșala d-v. constă tocmai în faptul că nu vedeți alte națiuni în afară de națiunile burgheze, că prin urmare ați scăpat din vedere întreaga epocă a

formării națiunilor socialiste în Uniunea Sovietică, națiuni socialiste care au luat naștere pe ruinele vechilor națiuni burgheze.

Adevărul este că lichidarea națiunilor burgheze nu înseamnă nicidecum lichidarea națiunilor în general, ci numai lichidarea națiunilor burgheze. Pe ruinele vechilor națiuni burgheze apar și se dezvoltă națiuni noi, socialiste, care sunt mult mai unite decât orice națiune burgheză, deoarece în ele nu există contradicțiile de clasă de neîmpăcat care macină națiunea burgheză, și care sunt în mai mare măsură expresia întregului popor decât orice națiune burgheză.

3

**VIITORUL NAȚIUNILOR
ȘI AL LIMBILOR
NAȚIONALE**

D-v. faceți o greșală gravă punând semnul egalității între perioada victoriei socialismului într'o singură țară și perioada victoriei socialismului pe plan mondial, când afirmați că nu numai în condițiile victoriei socialismului pe plan mondial, dar și în condițiile victoriei socialismului într'o singură țară, este posibilă și necesară dispariția deosebirilor naționale și a limbilor naționale, contopirea națiunilor și formarea unei singure limbi comu-

ne. Aci d-v. confundați lucruri cu totul diferite : „suprimarea asupra naționale“ cu „lichidarea deosebiriilor naționale“, „desființarea barierelor naționale de stat“ cu „dispariția națiunilor“, cu „contopirea națiunilor“.

Nu putem să nu remarcăm că este absolut inadmisibil ca marxiștii să confunde aceste noțiuni cu totul diferite. La noi, în țara noastră, asupra națională este demult suprimată, dar aceasta nu înseamnă cătuși de puțin că deosebirile naționale au dispărut și că națiunile din țara noastră au fost lichidate. La noi, în țara noastră, barierele naționale de stat cu pichetele de grăniceri și vămile sunt demult lichidate, dar aceasta nu înseamnă cătuși de puțin că națiunile s'au și contopit și limbile naționale au dispărut, că aceste limbi au fost înlocuite printr'o singură limbă comună pentru toate națiunile noastre.

D-v. nu sunteți mulțumiți de cuvân-

tarea pe care am ținut-o la Universitatea comunistă a popoarelor din Orient (1925)³, unde am susținut că nu este justă teza după care, în cazul victoriei socialismului într'o singură țară, de exemplu în țara noastră, limbile naționale ar dispărea, națiunile s'ar contopi, și în locul limbilor naționale ar apărea o singură limbă comună.

D-v. socotiți că această declarație a mea este în contradicție cu cunoscuta teză a lui Lenin după care scopul socialismului este nu numai desființarea fărmicișării omenirii în state mici și a oricărei izolări a națiunilor, nu numai apropierea între națiuni, dar și contopirea lor.

D-v. socotiți apoi că ea este în contradicție și cu o altă teză leninistă, și anume că după victoria socialismului pe *plan mondial* deosebirile naționale și limbile naționale vor începe să dispară, că după această victorie limbile națio-

nale vor începe să fie înlocuite printr'o singură limbă comună.

Este absolut greșit, tovarăși. Aceasta este o profundă eroare.

Am arătat mai sus că nu este permis unui marxist să confunde și să pună laolaltă fenomene atât de diferite ca „victoria socialismului într'o singură țară“ și „victoria socialismului pe plan mondial“. Nu trebuie să uităm că aceste fenomene diferite oglindesc două epoci cu totul diferite, care se deosebesc nu numai în timp (lucru foarte important), dar și prin însăși esența lor.

Neîncrederea națională, izolarea națională, vrajba națională și conflictele naționale sunt stimulate și întreținute, bine înțeles, nu de vreun sentiment „înnăscut“ de ură națională, ci de tendința imperialismului de a subjuga alte națiuni și de teama pe care o inspiră acestor națiuni pericolul înrobirii naționale. Fără îndoială că, atâta timp cât există impe-

rialism mondial, va exista și această tendință și această teamă, și prin urmare va exista în marea majoritate a țărilor neîncrederea națională, izolarea națională, vrajba națională și conflictele naționale. Se poate oare afirma că victoria socialismului și lichidarea imperialismului într'o singură țară înseamnă lichidarea imperialismului și a asupririi naționale în majoritatea țărilor? Firește că nu. Dar de aci urmează că victoria socialismului într'o singură țară, deși slăbește serios imperialismul mondial, nu creează totuși și nu poate să creeze condițiile necesare pentru contopirea națiunilor și a limbilor naționale din lume într'un singur tot.

Perioada victoriei socialismului pe plan mondial se deosebește de perioada victoriei socialismului într'o singură țară în primul rând tocmai prin faptul că ea lichidează imperialismul în toate țările, face să înceteze atât tendința de a subjuga alte națiuni, cât și teama

de înrobire națională, zmulge din rădăcini neîncrederea națională și vrajba națională, unește națiunile în sistemul unic al economiei mondiale socialiste și creează în felul acesta condițiile reale necesare pentru contopirea treptată a tuturor națiunilor într'un singur tot.

Aceasta este deosebirea fundamentală dintre cele două perioade.

Dar de aci urmează că a face confuzie între aceste două perioade diferite și a le pune laolaltă înseamnă a face o greșală de neiertat. Să luăm cuvântarea pe care am rostit-o la Universitatea comunistă a oamenilor muncii din Orient. Acolo se spune :

„Unii vorbesc (de exemplu, Kautsky) de crearea unei limbi unice un'versale, toate celelalte limbi urmând să dispară treptat în pericada socialismului. Eu nu prea cred în această teorie a unei limbi unice și atotcuprinzătoare. În orice caz, experiența nu pledează pentru, ci împotriva acestei te-

oril. Până în prezent lucrurile au mers în așa fel încât revoluția socialistă n'a redus, ci a sporit numărul limbilor, deoarece, răscolind păturile cele mai de jos ale omenirii și împingându-le pe scena politică, ea a trezit la viață nouă un șir întreg de naționalități noi, necunoscute sau puțin cunoscute înainte. Cine putea să creadă că în vechea Rusie țaristă existau nu mai puțin de 50 de națiuni și grupuri naționale? Or, Revoluția din Octombrie, sfărâmând vechile lanțuri și aducând pe scenă un șir întreg de popoare și naționalități uitate, le-a dat o viață nouă și o nouă dezvoltare" 4.

Din acest citat se vede că m'am ridicat împotriva oamenilor de tipul lui Kautsky, care (adică Kautsky) a fost totdeauna și a rămas un diletant în problema națională, un diletant care nu înțelege mecanismul dezvoltării națiunilor și nu-și dă câtuși de puțin seama de imensa forță a stabilității națiunilor, care crede că este posibilă contopirea națiunilor încă cu mult înainte de victoria socialismului, încă în regimul burghezo-democrat, și care, proster-

nându-se în fața „activității“ de asimilare duse de Nemți în Cehia, afirmă în mod ușuratic că Cehii sunt aproape germanizați, că Cehii nu au viitor ca națiune.

Din acest citat se vede deasemenea că în cuvântarea mea nu am avut în vedere perioada victoriei socialismului pe *plan mondial*, ci exclusiv perioada victoriei socialismului într'o *singură țară*. Totodată am afirmat (și continuu să afirm) că perioada victoriei socialismului într'o singură țară nu creează condițiile necesare pentru contopirea națiunilor și a limbilor naționale și că, dimpotrivă, această perioadă creează o situație favorabilă pentru renașterea și înflorirea națiunilor care înainte erau asuprite de imperialismul țarist, iar acum au fost eliberate de revoluția sovietică de sub jugul asupririi naționale.

Din acest citat se mai vede, în sfârșit, că ați scăpat din vedere deosebirea

enormă dintre două perioade istorice diferite, că nu ați înțeles din această cauză sensul cuvântării lui Stalin și v'ați rătăcit deci în labirintul propriilor d-v. greșeli.

Să trecem la tezele lui Lenin cu privire la dispariția și contopirea națiunilor după victoria socialismului pe plan mondial.

Iată una din aceste teze, luată din articolul lui Lenin „Revoluția socialistă și dreptul națiunilor la autodeterminare“, apărut în 1916 și care nu știu de ce este citat în mod incomplet în scrisorile d-v.:

„Țelul socialismului este nu numai lichidarea fărâmițării omenirii în state mici și a oricărei izolări a națiunilor, nu numai apropierea între națiuni, ci și contopirea lor. ...Așa cum omenirea poate să ajungă la desființarea claselor numai prin perioada de tranziție a dictaturii clasei asuprite, tot așa și la contopirea inevitabilă a națiunilor omenirea poate să ajungă numai prin perioada

de tranziție a deplinei eliberări a tuturor națiunilor asupraite, adică a libertății lor de a se despărți“ (vezi vol. XIX, pag. 405).

Iată și o altă teză a lui Lenin, pe care d-v. o citați deasemenea incomplect :

„Atâta timp cât există între popoare și țări deosebiri naționale și statale — și aceste deosebiri vor dăinui încă foarte multă vreme chiar și după înfăptuirea dictaturii proletarietului pe scară mondială — unitatea tacticii internaționale a mișcării muncitorești comuniste din toate țările nu cere înlăturarea diversității, suprimarea deosebirilor naționale (ceeace ar fi un vis absurd în momentul de față), ci cere o aplicare a principiilor fundamentale ale comunismului (puterea Sovietelor și dictatura proletarietului), care să modifice just aceste principii în amănunte, să le adapteze just și să le aplice la deosebirile naționale și ale fiecărui stat național“ (vezi. vol. XXV, pag. 227).

Trebue să menționez că acest citat este luat din broșura lui Lenin „«Stângismul» — boala copilăriei comunismu-

lui", publicată în 1920, adică *după* victoria revoluției socialiste într'o singură țară, *după* victoria socialismului în țara noastră.

Din aceste citate se vede că Lenin situează procesul dispariției deosebiriilor naționale și al contopirii națiunilor nu în perioada victoriei socialismului într'o singură țară, ci exclusiv în perioada de *după* instaurarea dictaturii proletariatului în întreaga lume, adică în perioada victoriei socialismului în toate țările, când vor fi fost puse bazele economiei socialiste mondiale.

Din aceste citate se vede deasemenea că încercarea de a situa procesul desființării deosebirilor naționale în perioada victoriei socialismului într'o singură țară, în țara noastră, este calificată de Lenin drept un „vis absurd“.

Din aceste citate se mai vede, în afară de aceasta, că Stalin avea perfectă dreptate negând, în cuvântarea ținută la Universitatea comunistă a oameni-

lor muncii din Orient, posibilitatea dispariției deosebirilor naționale și a limbilor naționale în perioada victoriei socialismului într'o singură țară, în țara noastră, și că d-v. erați absolut greșiți susținând ceva diametral opus tezei lui Stalin.

În sfârșit, din aceste citate se vede că, făcând confuzie între două perioade diferite ale victoriei socialismului, d-v. nu l-ați înțeles pe Lenin, că ați denaturat linia lui Lenin în problema națională și, din această cauză, ați pășit fără să vreți pe calea rupturii cu leninismul.

Ar fi o greșală să se creadă că desființarea deosebirilor naționale și dispariția limbilor naționale vor avea loc imediat după înfrângerea imperialismului mondial, dintr'o singură lovitură, ca să zicem așa printr'un decret de sus. Nimic n'ar fi mai greșit decât o astfel de concepție. A încerca să înfăptuești contopirea națiunilor printr'un

decret de sus, pe cale de constrângere, ar însemna să faci jocul imperialiștilor, să torpilezi cauza eliberării națiunilor și să înmormântezi organizarea colaborării și a frăției între națiuni. O astfel de politică ar fi tot una cu politica de asimilare.

D-v. știți, desigur, că politica de asimilare este exclusă fără rezerve din arsenalul marxism-leninismului ca fiind o politică antipopulară și contrarevoluționară, o politică nefastă.

Afară de aceasta, se știe că națiunile și limbile naționale se caracterizează printr'o extraordinară stabilitate și printr'o imensă forță de rezistență față de politica asimilării. Asimilatorii turci — cei mai cruzi dintre toți asimilatorii — au torturat și au mutilat timp de sute de ani națiunile balcanice, însă ei nu numai că nu au reușit să le nimicească, dar au fost siliți să capituleze. Promotorii rusificării din Rusia țaristă și promotorii germano-prusaci ai germani-

zării, care nu erau cu mult mai puțin cruzi decât asimilatorii turci, au torturat și au sfâșiat timp de peste o sută de ani națiunea poloneză, după cum asimilatorii persani și turci au torturat, au sfâșiat și au exterminat timp de sute de ani națiunile armeană și georgiană, însă ei nu numai că n'au reușit să nimicască aceste națiuni, ci, dimpotrivă, au fost nevoiți și ei să capituleze.

Este necesar să se țină seama de toate aceste împrejurări, pentru a prevedea în mod just desfășurarea probabilă a evenimentelor din punctul de vedere al dezvoltării națiunilor imediat după înfrângerea imperialismului mondial.

Ar fi o greșală să se creadă că prima etapă a perioadei dictaturii mondiale a proletariatului va însemna începutul dispariției națiunilor și a limbilor naționale, începutul formării unei singure limbi comune. Dimpotrivă, prima etapă, în cursul căreia va fi definitiv

lichidată asupra națională, va fi o etapă de dezvoltare și de înflorire a națiunilor și a limbilor naționale prigonite până atunci, va fi o etapă de statornicire a egalității în drepturi a națiunilor, o etapă de lichidare a neîncrederii naționale reciproce, o etapă de stabilire și de consolidare a legăturilor internaționale între națiuni.

Abia în a doua etapă a perioadei diktaturii mondiale a proletariatului, pe măsură ce se va forma o economie socialistă mondială unică — în locul economiei capitaliste mondiale —, abia în această etapă va începe să se formeze ceva în genul unei limbi comune, deoarece abia în această etapă națiunile vor simți nevoia de a avea în afară de limbile lor naționale și o limbă comună inter-națională, pentru înlesnirea relațiilor și a colaborării economice, culturale și politice dintre ele. Prin urmare, în această etapă limbile naționale și limba inter-națională comună vor

exista paralel. Este posibil ca la început să nu se creeze un centru economic mondial comun pentru toate națiunile și o singură limbă comună, ci mai multe centre economice zonale pentru câteva grupuri de națiuni, fiecare grup de națiuni având o limbă comună deosebită, și abia ulterior aceste centre să se reunească într'un singur centru mondial comun al economiei socialiste cu o singură limbă comună pentru toate națiunile.

În etapa următoare a perioadei dictaturii mondiale a proletariatului, când sistemul economic socialist mondial se va întări îndeajuns și socialismul va intra în viața de toate zilele a popoarelor, când națiunile se vor convinge în practică de avantajul pe care-l prezintă limba comună asupra limbilor naționale, deosebirile naționale și limbile naționale vor începe să dispară, cedând locul unei limbi mondiale comune pentru toți.

Acesta este, după părerea mea, tabloul aproximativ al viitorului națiunilor, tabloul dezvoltării națiunilor pe drumul contopirii lor în viitor.

4

**POLITICA PARTIDULUI
ÎN PROBLEMA NAȚIONALĂ**

Una din greșelile d-v. constă în faptul că nu considerați problema națională ca o parte a problemei generale a dezvoltării social-politice a societății, subordonată acestei probleme generale, ci ca ceva de sine stătător și constant, care în decursul istoriei nu-și schimbă în esență direcția și caracterul. De aceea d-v. nu vedeți ceea ce vede orice marxist, și anume că problema națională nu are întotdeauna același caracter, că sarcinile și caracterul mișcării

naționale variază în funcție de diferitele perioade ale dezvoltării revoluției.

Propriu zis prin aceasta se și explică din punct de vedere logic faptul trist că d-v. confundați atât de ușor și puneți laolaltă perioade diferite ale dezvoltării revoluției, fără să înțelegeți că schimbarea caracterului și a sarcinilor revoluției în diferitele ei etape de dezvoltare determină schimbări corespunzătoare ale caracterului problemei naționale și ale sarcinilor legate de ea, că potrivit cu aceasta se schimbă și politica partidului în problema națională, că, prin urmare, politica partidului în problema națională, legată de o anumită perioadă a dezvoltării revoluției, nu poate fi detașată în mod forțat de această perioadă și aplicată în mod arbitrar la altă perioadă.

Marxiștii ruși porneau întotdeauna dela teza că problema națională este o parte a problemei generale a dezvoltării revoluției, că în diferitele etape

ale revoluției sarcinile legate de problema națională sunt diferite, corespunzător caracterului revoluției în fiecare moment istoric dat, și că potrivit cu aceasta se schimbă și politica partidului în problema națională.

În perioada dinaintea primului război mondial, când istoria a pus ca sarcină a momentului în Rusia revoluția *burghezo-democratică*, marxiștii ruși au legat rezolvarea problemei naționale de soarta revoluției democratice în Rusia. Partidul nostru considera că doborîrea țarismului, lichidarea rămășițelor feudalismului și democratizarea deplină a țării constituie cea mai bună rezolvare a problemei naționale, posibilă în cadrul capitalismului.

Iată politica partidului în această perioadă.

La această perioadă se referă cunoscutele articole scrise de Lenin în legătură cu problema națională, printre

care și articolul „Note critice în problema națională“, în care Lenin scrie:

„...susțin că există o singură rezolvare a problemei naționale, în măsura în care în general problema națională poate fi rezolvată în lumea capitalistă, și această rezolvare este : democratismul consecvent. Pentru a dovedi acest lucru, mă refer, între altele, la exemplul Elveției“ (vezi vol. XVII, pag. 150⁶).

La aceeași perioadă se referă și broșura lui Stalin „Marxismul și problema națională“, unde, între altele, se spune :

„Dispariția definitivă a mișcării naționale nu este posibilă decât odată cu căderea burgheziei. Numai în regimul socialist poate fi instaurată pacea deplină. A reduce însă lupta națională la minimum, a-i săpa bazele, a o face cât mai inofensivă pentru proletariat, este cu puțință și în cadrul capitalismului. Lucrul acesta îl dovedește chiar și exemplul Elveției și al Americii. Pentru aceasta trebuie democratizată țara și trebuie dată națiunilor posibilitatea unei dezvoltări libere“⁷.

In perioada următoare, în perioada primului război mondial, când acest război îndelungat dintre cele două coaliții imperialiste : a zdruncinat puterea imperialismului mondial, când criza sistemului mondial al capitalismului s'a agravat la maximum, când alături de clasa muncitoare din „metropole“ au pășit pe făgașul mișcării de eliberare și țările coloniale și dependente, când problema națională a devenit o problemă național-colonială, când frontul unic dintre clasa muncitoare din țările capitaliste înaintate și popoarele asuprite din colonii și din țările dependente a început să devină o forță reală, când, prin urmare, revoluția *socialistă* a devenit problema momentului, marxistii ruși nu se mai puteau mulțumi cu politica perioadei precedente și au considerat necesar să lege rezolvarea problemei național-coloniale de soarta revoluției socialiste.

Partidul considera că doborîrea

puterii capitalului și organizarea dictaturii proletariatului, izgonirea armatelor imperialiste din țările coloniale și dependente și asigurarea pentru aceste țări a dreptului la despărțire și la organizarea de state naționale proprii, lichidarea vrajbei naționale și a naționalismului și întărirea legăturilor internaționale dintre popoare, organizarea unei economii naționale socialiste unice și realizarea pe acest teren a unei colaborări frățești între popoare, — constituie cea mai bună rezolvare a problemei național-coloniale în condițiile date.

Iată politica partidului în această perioadă.

Această perioadă nu a dat încă nici pe departe tot ce poate da, deoarece abia a început, însă fără îndoială că-și va mai spune cuvântul hotărâtor...

Aparte figurează chestiunea perioadei actuale a dezvoltării revoluției în

țara noastră și a politicii actuale a partidului.

Trebue să remarcăm că până acum țara noastră a fost *singura* țară care s'a dovedit a fi gata să răstoarne capitalismul. Și ea a răsturnat într'adevăr capitalismul, înfăptuind dictatura proletariatului.

Prin urmare, până la realizarea dictaturii proletariatului *pe plan mondial* și — cu atât mai mult — până la victoria socialismului *în toate țările*, mai este încă mult.

Trebue să mai remarcăm că punând capăt puterii burgheziei, care a renunțat demult la vechile ei tradiții democratice, am rezolvat în treacăt sarcina „democratizării complete a țării“, am lichidat sistemul asupririi naționale și am realizat egalitatea în drepturi a națiunilor în țara noastră.

După cum se știe, aceste măsuri s'au dovedit a fi cel mai bun mijloc pentru lichidarea naționalismului și a vrajbei

naționale, pentru stabilirea încrederii între popoare.

În sfârșit, trebuie să mai remarcăm că lichidarea asupririi naționale a dus la renașterea națiunilor înaintea asuprite din țara noastră, la dezvoltarea culturii lor naționale, la întărirea legăturilor internaționale de prietenie dintre popoarele țării noastre și la realizarea unei colaborări între ele în opera de construire a socialismului.

Trebuie să ținem minte că aceste națiuni renăscute nu mai sunt vechile națiuni burgheze, conduse de burghezie, ci națiuni noi, socialiste, apărute pe ruinele vechilor națiuni și conduse de partidul internaționalist al masei muncitoare.

În legătură cu aceasta, partidul a considerat necesar să ajute națiunile renăscute din țara noastră să se ridice în picioare, să dea viață culturii lor naționale și să se dezvolte, să creeze școli, teatre și alte instituții culturale în lim-

ba lor maternă, să naționalizeze, adică să facă naționale din punctul de vedere al componenței lor, aparatul de partid, sindical, cooperatist, aparatul de stat și aparatul economic, să-și formeze cadre proprii, naționale de partid și sovietice și să pună frâu tuturor elementelor — ce-i drept puțin numeroase — care încearcă să împiedice această politică a partidului.

Aceasta înseamnă că partidul sprijină și va sprijini dezvoltarea și înflorirea culturilor naționale ale popoarelor din țara noastră, că va încuraja întărirea națiunilor noastre noi, socialiste, că va apăra și va ocroti această cauză împotriva tuturor elementelor anti-leniniste.

Din scrisorile d-v. se vede că nu aprobați această politică a partidului nostru. Și aceasta, în primul rând, din cauză că faceți confuzie între noile națiuni, socialiste, și vechile națiuni, burgheze, și nu înțelegeți că culturile na-

ționale ale noilor noastre națiuni sovietice sunt prin *conținutul* lor culturi socialiste. În al doilea rând, din cauză că — iertați-mi brutalitatea — schiopătați serios în problemele leninismului și vă descurcați foarte prost în problema națională.

Gândiți-vă cel puțin la următorul lucru elementar. Vorbim cu toții de necesitatea unei revoluții culturale în țara noastră. Dacă e să ne ocupăm serios de acest lucru și nu să aruncăm vorbe în vânt, trebuie să facem în această direcție măcar primul pas: să introducem în primul rând învățământul elementar obligatoriu pentru toți cetățenii țării, fără deosebire de naționalitate, iar apoi și învățământul mediu obligatoriu. Este clar că fără aceasta nu este posibilă dezvoltarea culturală a țării noastre, fără să mai vorbim de așa zisa revoluție culturală. Mai mult: fără aceasta nu vom avea o adevărată dezvoltare a industriei și a agriculturii

și nici o apărare de nădejde a țării noastre.

Dar cum să facem acest lucru, dacă ținem seama de faptul că în țara noastră procentul de analfabeți este încă foarte mare, că la o serie întreagă de națiuni din țara noastră procentul analfabeților este de 80—90%?

Pentru aceasta este necesar să creăm în țară o vastă rețea de școli în limbile materne respective, înzestrându-le cu cadre de profesori care să stăpânească aceste limbi.

Pentru aceasta trebuie să naționalizăm, adică să facem naționale din punctul de vedere al componenței lor, toate aparatele de conducere, dela cele de partid și sindicale până la cele de stat și economice.

Pentru aceasta trebuie să creăm o presă, teatre, cinematografe și alte instituții culturale în limbile materne respective.

Se pune întrebarea — de ce în lim-

ba maternă? Pentrucă masele de milioane de oameni ale poporului nu pot propăși pe tărâm cultural, politic și economic altfel decât folosind limba maternă, limba națională.

După toate cele spuse mai sus, cred că nu este prea greu de înțeles că leniniștii — dacă, bine înțeles, vor să rămână leniniști — nu pot duce nicio altă politică în problema națională decât aceea care este dusă actualmente în țara noastră.

Nu-i așa?

Și cu aceasta, să încheiem.

Cred că am răspuns la toate întrebările și îndoielile d-v.

Cu salutări comuniste, *I. Stalin.*

18 Martie 1929.

Se tipărește după textul Operelor lui I. V. Stalin, vol. 11, ed. P.M.R. 1951, pag. 366—389.

ADNOTĂRI

6. 9009

¹ Vezi V. I. Lenin. Opere, ed. a 4-a, vol. I, pag. 137—138 (vezi și V. I. Lenin, Opere, vol. I, ed. P. M. R. 1950, pag. 145 — 146. — Nota Red.). — 23.

² Vezi I. V. Stalin. Opere, vol. 2, pag. 303, 311—312 (vezi și I. Stalin, Opere, vol. 2, ed. P. M. R. 1949, pag. 318, 327. — Nota Red.). — 25.

³ I. V. Stalin. „Despre sarcinile politice ale Universității popoarelor din Orient“ (vezi Opere, vol. 7, pag. 133—152 [vezi și I. Stalin, Opere, vol. 7, ed. P.M.R. 1950, pag. 139—160. — Nota Red.]). — 35.

⁴ Vezi I. V. Stalin. Opere, vol. 7, pag. 138—139 (vezi și I. Stalin, Opere, vol. 7, ed. P.M.R. 1950, pag. 145. — Nota Red.). — 39.

⁵ Vezi V. I. Lenin. Opere, ed. a 4-a, vol. 22, pag. 135 — 136. — 42.

⁶ Vezi V. I. Lenin. Opere, ed. a 4-a, vol. 20, pag. 23 (vezi și V. I. Lenin, Opere, vol. 20, ed. P. M. R. 1950, pag. 24 — 25. — **Nota Red.**). — 56.

⁷ Vezi I. V. Stalin. Opere, vol. 2, pag. 312 (vezi și I. Stalin, Opere, vol. 2, ed. P. M. R. 1949, pag. 327—328. — **Nota Red.**). — 56.

C U P R I N S U L

	Pag.
I Noțiunea de „națiune“	9
II Apariția și dezvoltarea națiunilor....	17
III Viitorul națiunilor și al limbilor naționale	31
IV Politica partidului în problema națională	51
<i>Adnotări</i>	65

ATELIERELE GRAFICE Nr. 1 — 9009

